

Meddelande om

Nytt mineral för Sverige

**Jinshajiangit från Norra Kärr, Gränna,
samt något om fluorbritholit-(Ce).**

Av Urban Strand

Jinshajiangiten hittades vid Norra Kärr som ligger i NNÖ riktning 1,5 km Ö om Vättern och 1,5 km N om Gränna. Norra Kärr är ellipsformat nefelinsyenitområde med en största längd av ca 1200 m och en största bredd av ca 400 m. Området består av små lövskogsbeklädda kullar omslutna av ängar och betesmarker. Övriga uppgifter om lokalen kan hittas i artikel om Norra Kärr av Hans Thulin (1996).

Jinshajiangiten finns i en finkornig syenitbergart, dominerad av mineralen albit, nefelin och biotit med större inneslutningar av en amfibol. Dessutom finns små mängder av mineralen fluorapatit, ägirin, titanit och rosenbuschit i bergarten. I tidigare litteratur benämns bergarten lakarpit. Jinshajiangiten förekommer tillsammans med magnesio-arfvedsonitförande albit i sprickor och som inneslutningar några få mm in i bergarten från sprickoma. Mineralkristallerna är rödbruna till orangeröda till färgen, väl avgränsade och upp till max 5 mm i utsträckning. Minalet har god spaltning i två riktningar och är mycket skört och faller lätt sönder i lameller, som vid krossning ger ett rödgult till gulorange pulver. Hårdhet 4,5-5 enligt publicerade värden för det kinesiska materialet. Hårdheten verkar inte vara så hög på mineralet i Norra Kärr. Övriga mikroskopiska mineral hittade i de albitrika sprickoma är mikroklin, fluorapatit, ägirin, rosenbuschit och ett ej säkert identifierat Ca-Na-Ti silikat som kan vara götzenit.

Jinshajiangit har sammansättningen: $(\text{Ba,Ca})_4(\text{Na,K})_5(\text{Fe}^{2+},\text{Mn}^{2+})_{15}(\text{Ti,Fe}^{3+},\text{Nb,Zr})_8(\text{SiO}_4)_{15}(\text{F,O,OH})_{10}$

Provet hittades vid språngmarsch i västra delen av Norra Kärrkomplexet, ungefär i höjd med landskapsgränsen. Till saken hör att jag alltid haft ett något oönskat ansträngt Förhållande med de ungdjur, typ kossor och tjurar, som finns på området. Som tur var, var jag i gott sällskap av en arbetskamrat som jag skulle visa området för, och min son Johan. Båda var dock lika distraherade av den svans av djur som (för-)följde oss. Sättet på vilket fyndet gjordes tyder på att det bör finnas goda möjligheter att hitta många nya mineral inom området vid gynnsammare omständigheter utan kossor.

Jinshajiangiten är ett ovanligt mineral som tidigare endast hittats i Kina vid Jinshajiang floden i Sichuan Provinsen. Mineralen uppträder där i en arfvedsonitrik albit med mineralparagenes som visar likartad typ av bildning som den i Norra Kärr.

En annan nyhet från Norra Kärr rör det mineral, som vi ibland kallat tritomit, ibland britholi och som förekommer i en grännait-häll på åkeri söder om gården Lakarp, norr om och utanför det egentliga Norra Kärr-komplexet. Mineralen som uppträder som kristaller upp till 5 mm med glas- eller hartsglans och mussligt brott i grågrön grännait har nu undersökts av Dan Holtstam och det visade sig vara en brithoit, närmare bestämt

Fluorbritholit-(Ce): $(\text{Ce,L a,C a})_5[(\text{F,OH})_2(\text{SiO}_4)_2\text{PO}_4]_3$
För den som vill veta mer om Norra Kärr kan jag rekommendera beskrivning av Jinshajiangiten av Dan Holtstam (1998) och datorprogram SMIDA (1998) som innehåller fyndortsbeskrivning med karta, litteraturreferenser etc. för Norra Kärr.

Referenser:

Holtstam, D. (1998): Jinshajiangite from the Norra Kärr alkaline intrusion, Jönköping, Sweden. GFF, vol.120, sid 373-374

Thulin, H. (1996): Norra Kärr.

Litofilen, nr. 1, sid 17- 51.

Lorin, T. & Strand U., (1998):

DatorprogramSMIDA, ver.3.1

Fra Litofilen, medlemsblad för;

Västerås AmatörGeologiska Sällskap

Årets höjdpunkt! XV:e Internationella Mineral- och Stenmässan

i Västerås, 4-5 oktober.

Byte och försäljning av mineral, smycken och slipade stenar mm.

Fri parkering. Fritt inträde. Servering.

Vägvisning från E18 (Rocklundamotet) i Västerås.

Packa in familj och vänner i bilen och kom hit.

För mera info kontakta: Hans Palm, Morkulllegatan 4, S-724 69 Västerås, tel 021-30 22 22

Eidsfoss Turistkontor, Hof

Vi ønsker velkommen:

mai og sept.: hverd.	12 - 16
juni - aug.: hverd.	12 - 18
lørd./sønd. åpent:	
20.juni - 09.aug.	12 - 17

Ditt ønske - vår utfordring!

Tlf.: 33 05 71 35 Fax: 33 05 72 55

Eikernveien camping og Fritidssenter

LAILA E. THORRUD KJELL THORRUD
Eidsfoss

3090 HOF

Tlf. 33 05 70 62

- Willkommen auf unserer naturscönen Platz am See Eikern. Baden, Fischen, Heimkunst.

Thorrud Camping

**140 vognplasser m/ strøm,
8 hytter, teltplass, kiosk,
p-plass for bade-/dagsturgjester.**

Eikernveien 106, 3090 HOF, Tlf. 33 05 70 99 / 33 05 70 58
Fax: 33 05 70 99

A/S Eidsfos Verks overnatting

Gårdsgata
3090 Eidsfoss

Tlf. 33 05 71 02 Mobil 92 69 60 92